

The New York Times bestseleris

„Tai ką teko iškęsti romano
veikėjoms, o ir daugeliui kitų žmonių,
įaudina iki ašarų...“

– San Francisco Book Review

Alyvų mergaitės

romanas

Martha Hall Kelly

BALTO

Martha Hall Kelly

Alyvų
mergaitės

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
JŪRATĖ ŽEIMANTIENĖ

BALTO
Vilnius, 2022

Karolina

1939 metų rugsėjis

Jeigu būčiau žinojusi, kad manęs laukia susitikimas su vyru, prieš kurį neatsilaikysiu lyg kaulinis porcelianas prieš terakotą, būčiau pamiegojusi ilgiau. Bet ankstyvą rytą pažadinau mūsų floristą poną Sitvelą, kad padarytų atlapo puokštelę. Mat pirmasis mano rengiamas iškilmingas konsulato priėmimas turėjo atitikti visas taisykles.

Kai įsiliejau į banguojančią minią Penktojoje aveniu, aplinkui grumdėsi daugybė vyrų su minkštomis fetrinėmis skrybėlėmis, o dienraščių antraštės jų sakvojažuose buvo tokios pat kasdieniškos kaip visada. Tą dieną Rytuose tvyrojo ramybė ir niekas nepranašavo baugių permainų. Vieninteliu nemaloniu ženklų iš tos pusės, kurioje buvo Europa, galėjai laikyti nebent užsistovėjusio vandens kvapą, sklindantį nuo Rytų upės.

Prisiartinusi prie mūsų pastato Penktosios aveniu ir Keturiasdešimt aštuntosios gatvės sankirtoje pajutau, kad iš viršaus pro langą žvelgia Rožė Fortjė. Jis atleisdavo darbuotojus ir dėl menkesnių nusižengimų nei pavėlavimas dvidešimčia minučių, juolab kad ne metas gaišti dėl menkos atlapo puokštelės vienintelę dieną per metus, kai Niujorko elitas atveria pinigines ir dedasi didžiai mylintis Prancūziją.

Kai pasukau už kampo, ryto saulės spinduliuose sutvisko auksinės raidės, išgraviruotos ant akmeninės plokštės: LA MAISON FRANÇAIS*. Šis nekilnojamo turto magnato Frederiko F. Frenčo pastatytas dangoraižis, kuriame buvo įsikūręs Prancūzijos konsulatas ir kurio langai vėrėsi tiesiai į Penktąją aveniu, dunksojo greta „British Empire Building“ ir priklausė naujam Rokfelerio kompleksui, jį Rokfeleris jaunesnysis pastatė iš granito ir kalkakmenio. Tuo metu ten nestigo užsienio konsulatų, taigi virė tarptautinės diplomatijos katilas.

* *Pranc.* Prancūzų namas. (*Čia ir toliau – vertėjos pastabos.*)

– Eikite iki galo ir pasisukite veidu į išėjimą, – nurodė mūsų liftininkas Kadis.

Ponas Rokfeleris kruopščiai atrinko kadrus šioms pareigoms, nes manieros ir išvaizda turėjo didelę reikšmę. Taigi santūrus ir jau žilstelėjęs Kadis galėjo pasigirti savo amžiui puikiu sudėjimu.

– Šiandien pas jus netrūksta lankytojų, panele Feridei, – pranešė jis, nenuleisdamas akių nuo šviečiančių skaičių virš durų. – Pija sakė, kad atplaukė du laivai.

– Nuostabu.

Kadis nusibraukė nesamą dulkelę nuo tamsiai mėlyno uniforminio švarko rankovės ir pasiteiravo:

– Vėl dirbsite iki vakaro?

Nors priskiriamas prie greičiausių pasaulyje, mūsų liftas kilo ištiesą amžinybę.

– Šiandien baigsiu penktą. Vakare laukia iškilmingas priėmimas.

Mylėjau savo darbą. Mano prosenelė Eliza Vulsi, kuri slaugė sužeistuosius Getisburgo* mūšyje, davė pradžią šiai šeimos tradicijai. Tiesa, mano savanorišką veiklą Prancūzijos konsulato Pagalbos šeimoms skyriuje sunkiai galėjai vadinti tikru darbu. Tiesiog meilė viskam, kas susiję su Prancūzija, slypėjo mano genuose. Mat nors tėtis buvo pusiau airis, jo širdis priklausė šiai šaliai. Be to, mama paveldėjo butą Paryžiuje, kur praleisdavome kiekvieną rugpjūtį, tad jaučiausi ten kaip namie.

Liftas sustojo. Netgi pro uždarytas duris mus pasiekė toks galingas balsų gaudesys, kad nejučia krūptelėjau.

– Trečias aukštas, – paskelbė Kadis. – Prancūzijos konsulatas. Pasisaugokite, kad...

Durys atsivėrė ir kurtinamas triukšmas nustelbė mandagius liftininko žodžius. Vestibulius pasirodė tiesiog sausakimšas, nes tą rytą į Niujorko uostą išties atplaukė du didžiausi Prancūzijos vandenyno laineriai „Normandija“ ir „Île de Frans“, pilni turtingų keleivių, nusprendusių pabėgti nuo nežinios savo šalyje. Kai tik pasigirdo signalas, leidžiantis

* Lemiamas JAV pilietinio karo mūšis, įvykęs 1863 m.

lipti į krantą, elitas iš pirmosios klasės atsiskubino į konsulatą spręsti vizų problemų ir panašių keblių klausimų. Pradėjau skintis kelią į priimamąjį per ponias, pasipuošusias pagal paskutinę Paryžiaus madą ir plepančias kvepalų „Arpège“ aromato debesyje, jų plaukuose dar tebespindėjo jūros vandens lašeliai. Šio rato žmonės įpratę, kad aplinkui juos šokinėtų padavėjai su krištolo peleninėmis ir taurėmis šampano. Pasiuntinukai iš „Normandijos“ ryškiai raudonais švarkais ir iš „Île de Frans“ juodais lipo vieni kitiems ant kulnų. Kai jau beveik prisiryčiau prie sekretorės stalo kambario gilumoje, mano šifono šalikas užkibo už vienos iš minėtų nežemiškų būtybių perlų vėrinio sąsagėlės. Kol triūsiau stengdamasi išsilaisvinti, suskambo ir vis netilo vidaus telefonas.

Rožė.

Kai vėl puoliau į priekį, pajutau plekštelėjimą per subinę, o grįžtelėjusi pamačiau žavingai besišypsantį mičmaną.

– *Gardons nos mains pour nous-mêmes**, – sudraudžiau.

Vyrukas kilstelėjo ranką ir pasuko ant piršto „Normandijos“ kajutės raktą. Na, bent jau jaunas, nes įprastai sulaukdavau septintą dešimtį pradėjusių dėdulių dėmesio.

Galiausiai atsidūriau prie mūsų sekretorės stalo. Ji sėdėjo savo vietoje ir spausdino nepakeldama galvos.

– *Bonjour*, Pija.

Ant jos stalo buvo prisėdęs Rožė sūnėnas, tamsiaakis aštuoniolikmetis, užsimetęs koją ant kojos. Vienoje rankoje laikė cigaretę, kita rinkosi iš dėžutės šokoladinį saldainį, mėgstamiausią Pijos pusryčių „patiekalą“. Mano skyrelyje ant sekretorės stalo jau vos tilpo lankytojų prašymai.

– *Vraiment?** Ir kuo gi ši diena tokia gera? – burbtelėjo ji vis dar nepakeldama galvos.

Pija buvo daugiau nei sekretorė. Mes visi turėjome daugybę pareigų. Taigi ji registruodavo naujus lankytojus ir priimdavo jų prašymus, spausdindavo didžiulę Rodžerio korespondenciją ir šifruodavo Morzės

* *Pranc.* Gal neduokime rankoms valios.

** *Pranc.* Nejaugi.

abėcėle perduodamos informacijos srautus – mūsų konsulato duoną kasdieninę.

– Kodėl čia taip tvanku? – nusistebėjau. – Telefonas skamba, Pija. Ji išsirinko iš dėžutės saldainį ir atšovė:

– Jis visada skamba.

Pijai nestigo garbintojų, susidarė įspūdis, kad ji spinduliuoja žavesiu, kurį gali pajusti tik vyrai. Žinoma, buvo patraukli mergina, bet, mano supratimu, jos populiarumą iš dalies lėmė priglundę megtukai.

– Gal šiandien perimtum keletą mano lankytojų? – pasiteiravau.

– Rožė prisakė man nepakilti nuo šios kėdės. – Pija lakuotu nagu spūstelėjo šokoladinio saldainio apačią, kad ištrykštų žemuogių įdaras. – O dar jis pageidauja nedelsiant pamatyti tave, nors, sakyčiau, moteris, kuri praleido praėjusią naktį ant sofos vestibulyje, labiau nusipelno tavo dėmesio, – pareiškė ji ir, įbrukusi man vieną šimto dolerių kupiūros pusę, pridūrė: – O tas storulis su šunimis prašė pasakyti, kad įteiks tau antrąją, jeigu pirmiausia priimsi ją.

Pija kryptelėjo į imitusią pagyvenusią porą prie mano kabineto durų. Abu sutuoktiniai laikė ant rankų po du taksus su pilkais antsnukiais.

Man, kaip ir Pijai, nestigo darbo barų. Turėjau rūpintis prancūzų šeimomis, ypač tomis, kurios čia, Niujorke, išgyveno ne pačius lengviausius laikus, vadovauti Prancūzų šeimų fondui ir užsiimti labdara, tai yra siųsti siuntinius našlaičiais likusiems prancūzų vaikams už vandenyno. Palyginti su visu tuo, dvidešimt metų aktorystės Brodvėjuje buvo gerokai lengvesni. Ten bent jau nereikėdavo sukti galvos dėl siuntinių skirstymo.

Mano bosas Rožė Fortjė pasirodė savo kabineto tarpduryje.

– Karolina, užeik pas mane *dabar pat*. Bonė negalės dalyvauti.

– Gal juokauji, Rožė?

Naujiena mane tiesiog pribloškė. Juk dar prieš keletą mėnesių užsitikrinau, kad Prancūzijos užsienio reikalų ministras sakys pagrindinę kalbą mūsų renginyje.

– Šiuo metu nelengva būti Prancūzijos užsienio reikalų ministru, – mestelėjo Rožė per petį ir pradingo kabinete.

O aš nusiskubinau į savąjį ir puoliau peržiūrinėti slankųjį vizitinių kortelių stovą ant darbo stalo. Įdomu, ar mamos draugas budistų vienuolis Adžanas Ča laisvas ši vakarą?

– *Karolina...* – pasigirdo nekantrus Rožė balsas.

Tad pačiupusi stovą nuskubėjau į jo kabinetą dėdamasi nepastebinti sutuoktinių su taksais, kurie kaip įmanydami vaidino aukas.

– Kodėl pavėlavai šįryt? – paklausė Rožė. – Pija jau dvi valandas pluša.

Generalinio konsulo Rožė Fortjė kabinetas vėrėsi į Rokfelerio aikštę ir kavinę „Promenada“. Žiemą šioje aikštėje veikdavo garsioji čiuožykla, bet vasarą rikiuodavosi staliukai, tarp jų zujo padavėjai su smokingais ir prijuostėmis iki kelių. Už kavinės auksu tviskėjo skulptoriaus Paulo Menšipo sukurtas galingas Prometėjas, suspaukęs rankoje pavogtą ugnį. O už šios skulptūros stiebėsi į žydrą dangų septyniasdešimties aukštų Amerikos radijo korporacijos dangoraižis. Beje, Rožė turėjo daug bendro su virš šio dangoraižio įėjimo iškalta vyro figūra, simbolizuojančia išmintį. Tokie pat suraukti antakiai. Barzda. Rūstus žvilgsnis.

– Užsukau pas floristą užsakyti atlapo puokštelės ponui Bonė ir...

– O, išties rimta priežastis versti pusę Prancūzijos laukti.

Rožė suleido dantis į spurgą, barzda apibiro cukraus pudra. Nepaisant, kaip čia švelniau pasakius, tvirto sudėjimo, jam niekada nestigo moterų dėmesio.

Ant Rožė stalo vos tilpo segtuvai su slaptais dokumentais ir pradingusių Prancūzijos piliečių dosjė. Pagal Prancūzijos konsulato taisykles, jo pareigos apėmė „pagalbą Prancūzijos piliečiams Niujorke apiplėšimo, sunkios ligos ar suėmimo atvejais; sprendimą klausimų, susijusių su gimimo liudijimų išdavimu, įsivaikinimu ir dokumentų pametimu ar vagyste; diplomatų ir oficialių Prancūzijos asmenų vizitų planavimą; paramą iškilus politinėms problemoms ir ištikus stichinėms nelaimėms“. Dėl sudėtingos padėties Europoje darbo nestigo visose minėtose srityse, ypač jeigu prilygintume Hitlerį stichinei nelaimėi.

– Tiesą sakant, Rožė, manęs laukia reikalai...

Rožė spragtelėjo dviem pirštais aplanką ir šis atsklendė per lakuotą posėdžių stalą iki manęs.

– Negana, kad neturime pranešėjo, man dar teko pusę nakties persiūnėti Bonė kalbą stengiantis nutylėti faktą, jog Ruzveltas ragina Prancūziją pirkti amerikiečių lėktuvus.

– Prancūzai gali pirkti kokius tik nori lėktuvus.

– Mūsų tikslas – surinkti pinigų, Karolina. Tad ne laikas erzinti nesikišimo į kitų šalių reikalus šalininkų. Ypač turtingųjų.

– Bet jie, šiaip ar taip, nepalaiko Prancūzijos.

– Mums nereikia prastų atsiliepimų spaudoje. „Ar Jungtinės Valstijos ne per daug pataikauja Prancūzijai?“ „Juk tai gali pasitarnauti didesniai Vokietijos ir Rusijos suartėjimui.“ Dar nebaigsiu valgyti deserto, o mane jau puls kvosti žurnalistai. Be to, mums nevalia minėti Rokfelerių... Daugiau nebenoriu sulaukti Rokfelerio jaunesniojo telefono skambučio. Nors spėju, kad dabar, kai Bonė atsisakė kalbėti, jis vis tiek paskambins.

– Bet tai katastrofa, Rožė.

– Bijau, mums gali tekti išvis atšaukti renginį, – pareiškė jis ir ilgais pirštais persibraukė plaukus, palikdamas brydes briliantine.

– Prarasti keturiasdešimt tūkstančių dolerių? O kaipgi Prancūzų šeimų fondas? Ir taip vos suduriu galą su galu. Be to, paklojome po dešimt dolerių už porciją Valdorfo salotų, taigi...

– Jie tai vadina salotomis? – Rožė suskato nervingai versti savo užrašus, nors pusė kontaktų buvo neįskaitomi arba perbraukti kryžmai. – Juk tai *pathétique** ... Viso labo supjaustyti obuoliai ir salierai. Na, dar suzmege *graikiniai riešutai*...

Aš irgi uoliai tarškinau savąjį vizitinių kortelių stovą, ieškodama žymių asmenų. Mudvi su mama pažinojome garsią aktorę Džuliją Marlo, bet ji išvyko į turnė po Europą.

– Ką manai apie Piterį Patu? Mamos žmonės naudojosi jo paslaugomis.

* *Pranc.* Apgailėtina.

– Jis architektas?

– Taip, Pasaulinės parodos architektas. Jie ten turi aukštesnį nei dviejų metrų robotą.

– Nuobodu, – tarstelėjo Rožė ir paplekšnojo per delną sidabrinium peiliu vokams atplėšti.

Perverčiau L raidės korteles.

– O kapitonas Lehudas?

– Iš „Normandijos“? Tu rimtai? Juk jam mokama už nuobodumą.

– Negali atmesti visų mano siūlomų kandidatūrų, Rožė. O gal tiktų Polis Rodjė? Jeigu tikėtume Bete, visi tik apie jį ir kalba.

Rožė tvirtai sučiaupė lūpas – geras ženklas.

– Aktorius? Mačiau jį vaidinantį. Neblogas. Aukštas ir patrauklus, jeigu tau tokie prie širdies. Matyt, gali pasigirti greita medžiagų apykaita.

– Na, bent jau būtume tikri, kad nepamirš teksto.

– Bet jis linkęs elgtis nenusėjamai. Be to, vedęs, taigi nepuoselek vilčių.

– Vyrai manęs jau nebedomina, Rožė.

Sulaukusi trisdešimt septynerių, spėjau susitaikyti su vienu.

– Nesu tikras, kad Rodjė bus tos pačios nuomonės. Gerai, priimu tavo pasiūlymą, tačiau pasirūpink, kad pranešėjas nenukryptų nuo teksto. Taigi nė žodžio apie Ruzveltą...

– Ir Rokfelerį, – skubiai pridūriau.

Be įprastinių reikalų, apskambinau visus galimus kandidatus ir turėjau pripažinti, kad tinkamas tik vienas – Polis Rodjė. Jis atkako į Niujorką vaidinti amerikiečių miuzikle „Paryžiaus gatvės“ teatre „Brodhurst“. Beje, šiame miuzikle stulbinamai pradėjo karjerą Brodvėjuje Karmen Miranda.

Kai paskambinau į Viljamo Moriso agentūrą, man atsakė, kad viską išsiaiškins ir atskambins. Po dešimties minučių Rodjė agentas išties informavo, kad ši vakarą teatre spektaklio nebus, todėl, nors jo klientas neturi smokingo, laiko garbe vesti mūsų iškilmingą renginį ir yra pasiruošęs aptarti detales „Valdorfe“. Taigi strimgalviais nukūriau namo persirengti

mamos juoda *Chanel* suknele, mat mūsų butas, laimei, buvo Rytų penkiasdešimt penktojoje gatvėje, per porą žingsnių nuo šio viešbučio.

Į viešbutį įpuoliau kaip tik tada, kai dvi tonas sveriantis bronzinis laikrodis mušė pusvalandį, mėgdžiodamas Vestminsterio katedros varpų melodiją. Mesjė Rodjė radau prie stalelio bare „Peacock Alley“, greta vestibiulio. Jis sėdėjo prie staliuko, o išsipustę priėmimo dalyviai jau plūdo vidun ir kopė laiptais į didžiąją puotų salę.

– Mesjė Rodjė? – kreipiausi į jį.

Rožė neklydo dėl patrauklumo. Be dailios išvaizdos, pirmiausia į akis krito nuostabi šypsena.

– Neįsivaizduoju, kaip jums atsidėkoti, kad taip greitai atsiliepėte į mūsų prašymą.

Rodjė pakilo iš krėslo. Tokio kūno sudėjimo labiau tiko ne vaidinti Brodvėjuje, o dalyvauti regatoje Čarlzo upe. Jau ketino pakštelėti man į skruostą, bet ištiesiau ranką ir jam beliko paspausti. Malonu susipažinti su savo ūgio vyru.

– Visada jūsų paslaugoms, – pasakė jis.

Tiesiog pasibaisėjau jo apranga: žalios kelnės, striukas violetinio aksono švarkas ir (užvis blogiausia) juodi marškiniai. Tik dvasininkai ir fašistai vilki juodus marškinius. Žinoma, neskaitant gangsterių.

– Gal jums vertėtų persirengti? – pasiteiravau, sunkiai užgniaužusi norą suglostyti pašnekovui plaukus – jie buvo tokio ilgio, kad prašėsi suimami gumele. – Ar bent jau nusiskusti?

Mesjė Rodjė agentas minėjo, jog aktorius apsistojęs šiame viešbutyje, taigi jo skutimosi reikmenys gulėjo vos keliais aukštais aukščiau.

– Bet aš rengiuosi būtent taip, – ramiai paaiškino jis ir gūžtelėjo pečiaus.

Tipiškas aktorius. To ir reikėjo tikėtis. Svečių srautas, plūstantis į puotų salę, tvino vis plačiau. Moteris puikavosi nuostabiomis suknelėmis, vyrai frakais ir lakiniiais arba plonytės odos batais.

– Tai pirmasis mano rengiamas konsulato priėmimas, – prisipažinau. – Šį vienintelį vakarą mes renkame aukas. Kvietimuose nurodytas aprangos kodas: moterims – vakarinė suknelė, vyrams – frakas.

Ar jam pavyktų įsisprausti į seną mano tėvo smokingą? Ilgis tiktų, bet per pečius smokingas akivaizdžiai būtų per ankštas.

– Ar jūs visada tokia... energinga, panele Feridei?

– Matote, čia, Niujorke, individualumas ne itin sveikintinas, – atsakiau ir padaviau pašnekovui sąvaržėle susegtus lapus. – Esu tikra, kad nekantraujate peržiūrėti pranešimo tekstą.

Mesjė Rodjė atkišo man juos atgal.

– *Merci*, bet ne.

Vėl įbrukau tekstą jam į rankas.

– Tai parašė pats generalinis konsulas.

– Gal galėtumėte pakartoti, koks šio renginio tikslas?

– Padėti Prancūzijos piliečiams, priverstiems palikti savo namus. Ir surinkti lėšų mano vadovaujamam Prancūzų šeimų fondui. Taip pat remiame Prancūzijoje gyvenančius našlaičius, kurie dėl įvairių priežasčių neteko tėvų. Padėtis Europoje įtempta, taigi esame patikimi nuolatiniai drabužių ir maisto produktų tiekėjai. Be to, šįvakar priėmime dalyvaus Rokfeleriai.

Rodjė pasklaidė tekstą.

– Jie galėtų tiesiog išrašyti čekį ir išvengti panašių priėmimų.

– Rokfeleriai – vieni iš pačių dosniausių mūsų rėmėjų, tačiau nieku gyvu neminėkite jų savo kalboje. Taip pat prezidento Ruzvelto. Neverta užsiminti ir apie lėktuvus, kuriuos Jungtinės Valstijos parduoda Prancūzijai. Dalis mūsų garbių svečių, be abejo, myli Prancūziją, bet kol kas nelinkę aptarinėti karo klausimo. Taigi konsulas nenori liesti opių temų.

– Klausytojai visada jaučia, kai pilstai iš tuščio į kiaurą.

– Gal galėtumėte tiesiog perskaityti šią kalbą, mesjė Rodjė?

– Per didelis jaudulys gali sukelti širdies smūgį, panele Feridei.

Ištraukiau smeigtuką iš atlapo puokštelės.

– Štai... mūsų garbės svečiui.

– *Les muguets?** – nustebė Rodjė. – Kur jų radote šiuo metų laiku?

* *Pranc.* Pakalnutės.

– Niujorke galima rasti visko, ko tik širdis geidžia. Mūsų floristas augina jas iš sėklų.

Suėmiau pašnekovo švarko atlapą ir įbedžiau smeigtuką į prancūzišką aksomą iki pat galvutės.

„Ar čia jis taip skaniai kvėpia, ar gėlės? Ir kodėl nuo amerikiečių vyrų nesklinda toks malonus tuberozų ir medžio muskuso aromatas? O dar...“

– Jūs, be abejo, žinote, kad pakalnutės – nuodingos gėlės? – pasiteiravo mesjė Rodjė.

– Tuomet nevalgykite jų. Bent jau iki tol, kol baigsite sakyti kalbą. Nebent publika jus nušvilptų.

Pašnekovui nusikvatojus net atšlijau. Toks nuoširdus juokas – tikra retenybė aukštuomenėje, ypač kaip atsakas į *mano* juokelius.

Palydėjau mesjė Rodjė į užkulisius ir apstulbusi sustojau: ši scena buvo dvigubai didesnė už visas, kuriose man teko pasirodyti Brodvėjuje. Mudu nužvelgėme salę. Nuo scenos vėrėsi vaizdas į stalų jūrą, ant jų žibėjo žvakelės. Didžiausias Voterfordo krištolo sietynas ir dar šešetas mažesniųjų buvo prigesinti, tad stalai priminė žiburėliais mirgančius laivus naktyje.

– Kokia didžiulė salė... – mąšliai ištariau. – Ar jums pavyks ją suvaldyti? Mesjė Rodjė pasisuko į mane ir pasakė:

– Aš iš to duoną valgau, panele Feridei.

Pabūgusi, kad tolesnis bendravimas tik dar labiau komplikuos padėtį, palikau jį su kalbos tekstu užkulisiuose, mėgindama išmesti iš galvos įkyrią mintį apie rudus zomšinius batus. Reikėjo skubėti į salę patikrinti, ar Pija nenukrypo nuo mano kruopščiai parengto svečių susodinimo plano, detalumu ir pavojingumu pranokstančio Liuftvafės* skrydžių grafikus. Pamačiusi, kad ji tiesiog sudėliojo kaip papuolė korteles ant šešių Rokfeleriams skirtų stalų, skubiai išdėsčiau jas tinkamai ir užėmiau savo vietą tarp virtuvės ir garbės svečiams skirto stalo. Iš trijų didžiulės salės pusių į viršų kilo keletas aukštų raudonai išpuoštų ložių eilių ir kiekvienoje ložėje taip pat tilpo po stalą. Visos tūkstantis septyni šimtai vietų

* Nacistinės Vokietijos karinės oro pajėgos 1935–1945 m.

turėjo būti užimtos. Jeigu mums kas nors nepavyktų, daugybė nelaimingųjų liktų be pagalbos.

Svečiai vis rinkosi ir sėdosi į vietas. Regėjau ištisą vandenyną puošniausių apdarų, šeimos brangenybių, suknelių iš *rue Faubourg Saint Honoré*^{*}, liudijančių apie iššluotas prabangiausias Paryžiaus parduotuves. Vien išlaidos korsetams būtų padėjusios Niujorko universalinėms parduotuvėms „Berdorf“ ir „Goodman“ pasiekti trečiojo ketvirčio pardavimų tikslų.

Pulkas žurnalistų įsitaisė šalia manęs ir išsitraukė pieštukus iš už ausies. Vyriausiasis padavėjas nuščiuvo ties mano alkūne laukdamas ženklo pradėti tiekti patiekalus. Pasirodė Elza Maksvel – gandų nešioja, aukštuomenės priėmimų rengimo profesionalė ir *ne plus ultra*^{**} savireklamos meistrė. „Ar ji tiesiog įsimins visas šio priėmimo silpnąsias vietas, ar vis dėlto nusimaus pirštinaites ir užsirašys, kad vėliau pateiktų savo skiltyje?“ – paklausiau savęs.

Iki to laiko, kai į salę įplaukė ponia Kornelija Vanderbilt (arba, kaip ją titulavo Rožė, „jos šviesybė“), tviskėdama keturių eilių *Cartier* deimantų vėrinium, beveik visi stalai jau buvo apsėsti. Vos „jos šviesybės“ sėdmenys palietė krėslą, o juodsidabrės lapės boa su visomis letenomis ir galva atsidūrė ant atkaltės, daviau ženklą pradėti renginį. Puotų salėje dar labiau prigeso sietynai, į prožektorių šviesų nužertą avansceną kiek krypuodamas įžengė Rožė ir sulaukė širdingų plojimų. O aš jaudinausi dar labiau nei tais laikais, kai pati pasirodydavau scenoje.

– *Mesdames et Messieurs*, Prancūzijos užsienio reikalų ministras Bonė įpareigojo mane nuoširdžiai atsiprašyti jūsų, kad negalės dalyvauti šio vakaro priėmime.

Publika subruzdavo neišmanydama, kaip reaguoti į tokią žinią. Nejaugi ministras tikisi, kad jam pavyks surinkti aukų atsiuntus laišką? Ar paskambinus į Vašingtoną?

* *Pranc.* Sen Onorė Priemiesčio gatvė.

** *Lot.* Nepralenkiama.

Rožė kilstelėjo ranką ir kalbėjo toliau:

– Tačiau netrukus jus pasveikins kitas prancūzas. Jis – ne vyriausybės narys, bet atlieka pagrindinius vaidmenis Brodvėjaus pastatymuose.

Svečiai subruzdzo. Juk nėra nieko geresnio už staigmeną, žinoma, su sąlyga, kad ji maloni.

– Taigi leiskite man pristatyti mesjė Polį Rodjė.

Mesjė Rodjė nėjo į avansceną, o iš karto pasuko į scenos vidurį. Ką jis sumanė? Kol prožektoriai keletą akimirku varpė sceną ieškodami kalbėtojo, Rožė spėjo užimti savo vietą prie garbės svečių stalo greta ponios Vanderbilt. Stovėjau ne per toliausiai, bet ne tiek arti, kad pasiektų prismaugti mane.

– Man didelė garbė būti čia šį vakarą, – pareiškė mesjė Rodjė, kai ji galiausiai aptiko prožektoriai. – Ir labai apgailestauju, kad mesjė Bonė negalėjo prie mūsų prisidėti.

Netgi be mikrofono jo balsas užpildė visą salę, o jis pats tiesiog švytėjo prožektorių šviesoje.

– Žinoma, esu viso labo menkas tokio iškilaus svečio užvadas. Tikiuosi, jam neiškilo problemų dėl lėktuvo. O jeigu iškilo, neabejoju, kad prezidentas Ruzveltas su džiaugsmu parūpins naują.

Per salę nuvilnijo nervingo juoko banga. Galėjau nė nesivarginti ieškodama akimis žurnalistų, nes nė trupučio neabejojau, kad jie jau suskato skrebinti pieštukais. O Rožė (puikus pašnekesių *tête-à-tête* meistras) sugebėjo vienu metu šnekučiuotis su ponija Vanderbilt ir svaidyti žudikiškus žvilgsnius į mane.

– Tiesa, man nevalia kalbėti su jumis apie politiką, – toliau postrin-gavo mesjė Rodjė.

– Ir ačiū Dievui! – atskriejo replika iš salės galo.

Svečiai vėl prajuko, šiuokart jau garsiau.

– Tačiau galiu pasidalyti mintimis apie Ameriką, kuri kasdien nesiliauja manęs stebinti. Tai plačių užmojų žmonių šalis. Amerikiečiai supranta ne tik prancūzų teatrą ir literatūrą, kiną ir madas, bet ir pačius prancūzus, nepaisydami mūsų trūkumų.

– Velnias, – burbtelėjo reporteris, stovintis greta manęs, nes jo pieštukas nulūžo.

Teko paaukoti jam savąjį.

– Kiekvieną dieną matau, kaip žmonės padeda kitiems. Amerikiečius įkvėpė ponias Ruzvelt, kai ištiesė pagalbos ranką prancūzų vaikams per Atlantą. O dar viena amerikietė panelė Karolina Feridei diena iš dienos padeda jūsų šalyje gyvenančioms prancūzų šeimoms ir renka drabužius našlaičiams Prancūzijoje.

Rožė ir ponias Vanderbilt pasisuko mano pusėn. Prožektorius susirado mane palei sceną ir akimirksniai apžilpino pažįstama šviesa. „Jos šviesybė“ pradėjo ploti ir visi svečiai pasekė jos pavyzdžiu. Mojavau ranka, kol prožektoriaus spindulys sugrižo (laimė, greitai) į sceną, palikęs mane šaltoje tamsoje. Nors, tiesą sakant, Brodvėjaus scenos nepasigedau, vėl pajusti prožektoriaus šilumą, neslėpsiu, buvo malonu.

– Šių dienų Amerika nebijo parduoti lėktuvų žmonėms, kurie buvo greta jų Pirmojo pasaulinio karo apkasuose. Ši bebaimė Amerika daug daro, kad Hitleris laikytųsi kuo toliau nuo Paryžiaus gatvių. Ši Amerika nepabūgs ir vėl suremti pečių su mumis, jeigu išmuš siaubinga valanda...

Nuolat stebėjau sceną ir tik keletą kartų žvilgtelėjau į publiką salėje. Svečiai įdėmiai klausėsi, nekreipdami jokio dėmesio į kalbėtojo batus. Pusvalandis prabėgo akimirksniu, mesjė Rodjė nusilenkė, o man iš jaudulio užkando žadą. Iš pradžių pasigirdo santūrus plojimai, bet netrukus jau nugriaudėjo visa jėga ir priminė liūtis būgnijimą į stogą. Elza Maksvel nusibraukė ašarotas akis viešbučio servetėle. O tą akimirką, kai visi pakilę iš vietų užgiedojo „Marselietę“, mane užplūdo džiaugsmas, kad mesjė Bonė negalėjo dalyvauti. Netgi padavėjai giedojo, prispaudę delną prie širdies.

Kai salėje plykstelėjo šviesos, Rožė atrodė patenkintas ir priiminėjo geranoriškai nusiteikusių vakaro dalyvių, plūstelėjusių prie garbės svečių stalo, sveikinimus. Vėliau, kai renginys jau artėjo į pabaigą, jis patraukė į pratęsimą restorane „Rainbow Room“, įsikūrusiame didžiausio Rokfelerio centro dangoraižio šešiasdešimt penktame aukšte, su dosniausiais

rėmėjais ir keliomis kordebaletų šokėjomis, vienintelėmis moteriškosios giminės atstovėmis Niujorke, lenkiančiomis mane ūgiu.

Kai išėjau iš didžiosios pokylių salės, mesjė Rodjė palietė petį ir pasakė:

– Žinau vieną jaukią vietelę prie Hadsono upės, garsėjančią puikiais vynais.

– Turiu grįžti namo, – atsakiau, nors priėmimo nenurijau nė kąsnio ir kaipmat gyvai įsivaizdavau dar šiltą duoną ir sraiges su sviestiniu padažu. Tačiau supratau, kad neapdairu būti pastebėtai viešoje vietoje su vedusiu vyru. – Dėkui už kvietimą, mesjė, bet ne ši vakarą.

Vos po kelių minučių atsidursiu viena savo šaltame bute ir tenkinšiuosi Valdorfo salotų likučiais.

– Nejaugi norite, kad po mūsų triumfo vakarieniaučiau vienas? – nusistebėjo mesjė Rodjė.

O gal verta sutikti? Juk mano rato žmonės lankosi tik tam tikruose restoranuose, kuriems suskaičiuoti pakanka vienos rankos pirštų, ir visi jie yra ne toliau nei per keturis kvartalus nuo viešbučio „Valdorf“. Taigi išties ne prie Hadsono upės. Vienintelė vakarienė mano reputacijos nesugadins.

Pasigavome taksi ir nuskriejome į „Le Grenier“*, puikų bistro Vest Saide. Prancūzų vandenyno laineriai atplaukdavo Hadsono upe švartuotis dokuose ties Penkiasdešimt pirmąja gatve, tad šiame rajone kaip grybai po lietaus atsidarydavo viena už kitą šaunesnės užėigėlės. Bistro „Le Grenier“ įsikūrė uosto viršininko buvusio namo mansardoje. Mes išlipome iš taksi. Tiesiai priešais mus dunksojo laineris „Normandija“ su ryškiais prožektoriais ant denio ir keturiais kajučių aukštais. Suvirintojas laivo pirmagalyje siuntė į naktinį dangų oranžinių žiežirbų spiečius, o denio jūreiviai švietė prožektoriais dažytojams, triūsiantiems ant kopėčių. Šalia „Normandijos“ su trimis kaminiais, kurie buvo didesni už visus prieplaukos statinius, pasijutau visai maža.

Ten, kur Atlanto vandenynas susitinka su Hadsono upe, oras dvelkė jūros druska.

* *Pranc. Mansarda.*